

Chronologische inhoud

I EERSTE NEDERLANDERS OP HET WERELDTONEEL: 1209-1563	15
1209-1218: Op kruistocht vanuit de Nederlanden	15
Prikkels om overzee te gaan	30
1498-1513: Portugese grondleggers van Nederlandsch-Indië	33
Circa 1515: Laatste middeleeuwers, eerste watergeuzen	34
1522: Erasmus van Rotterdam en Adrianus van Utrecht	35
1535: Jan van Leiden, Koning van de Wereld in Münster	47
1563: Johannes Wier, 'vader van de psychiatrie'	55
2 PIJLERS VAN HET OVERZEESE RIJK: 1568-1619	61
1570: Eerste legale Nederlandse zeerovers	61
1588: 'Onoverwinnelijke' Armada verslagen	68
1593: Eerste Nederlanders in West-Afrika	70
1595: Jan Huygen van Linschoten en de zeeweg naar Azië	72
1595-1597: De Eerste Schipvaart naar Azië	83
1598-1600: De Tweede Schipvaart naar Azië	87
1598-1601: Van Noort en de eerste Hollandse wereldomzeilers	90
1600: De Liefde in Japan en de Trouw in Chili	96
1600-2010: Beeldvorming van de overzeese wereld in Europa	100
1602: Oprichting van de Vereenigde Oostindische Compagnie	108
1605: Steven van der Haghen op Ambon	112
1606: Hugo de Groot en het recht op buit	114
1609: De admiraals Verhoeff en Hoen in de Molukken	116
1612: Nederlanders in West-Afrika	123
1610-1614: Pieter Both, eerste gouverneur-generaal	125
Rond 1615: Eerste opiumhandel in Azië	128
1615-1617: De wereldreis van Schouten en Lemaire	130
1616-1619: De tegenstem van Laurens Reael	132

3 EERSTE KOLONIALE OORLOGEN IN DRIE WERELDDELEN:

1619-1644	141
1619: De verwoesting van Jacatra en de stichting van Batavia	141
1621: De volkenmoord op de Banda-eilanden	146
1622: Bontekoe en de Nederlandse mensenroof in China	153
1623: Moord op Ambon: Engelsen verjaagd uit de Molukken	160
1620: Nederlandse slaven en kapers in Algiers	163
1621: Oprichting van de West-Indische Compagnie	166
1625: Jan Dircksz Lam en de eerste aanval op Fort Elmina	171
1628: Piet Heyn steelt de Zilvervloot	172
1629: Coen en de 'vergeten' Nederlandse mensenhandel in Azië	175
1629: De muiterij op Batavia's Kerckhof	180
1634: De verovering van Curaçao	188
1637-1644: Johan Maurits van Nassau, slavenbaron in Brazilië	189
1640-1644: De WIC verjaagt de indianen van Manhattan	197
1645: Hollandse calvinisten helpen Brazilië aan heiligen	211
1647: Peter Stuyvesant, gouverneur van Nieuw-Nederland	213

4 WERELDWIJDE MACHTSONTPLOOIING: 1641-1683	219
1641: De VOC in Malakka en in Japan	219
1647-1652: Arnold de Vlaming in de Molukken	222
1652: Massadoding op Formosa (Taiwan)	226
1652: Van Riebeeck en de VOC-strafkolonie in Zuid-Afrika	229
1656-1658: Woordbreuk op Ceylon (Sri Lanka)	235
1658: Amsterdam ontvangt profijt van vier werelddelen	239
1662: Ondergang op de thuisreis	243
1662: Koloniale martelaren en Formosa verloren	245
1663: De verovering van Cochin, Zuidwest-India	248
1665: Michiel de Ruyter en het Nederlandse slavernijverleden	254
Rond 1665: Peruaans zilver, Indiase opium en Chinese thee	262
1667: Cornelis Speelman in Makassar	264
Circa 1670: Spinoza en de indianen in Nieuw-Nederland	267
1667-1672: Zeeuwse kapers in Suriname	273
Circa 1675: Exquemelin bij de piraten	277
1677: De val van Mataram	280
Circa 1678: Nicolaus de Graaff en de 'vette weide' van Bengalen	281

5 MENSENHANDEL IN DE OOST EN DE WEST: 1683-1745	287
1683-1688: Van Sommelsdijck, mede-eigenaar van Suriname	287
1685: De Brandenburgse Handelmaatschappij op Sint Thomas	290
1700: Pieter van Dam en de voc-mensenhandel	290
Circa 1702: Balthasar Bekker en Pierre Bayle	293
1710: Willem Bosman, mensenhandelaar in Afrika en Amerika	300
Circa 1720: Rode slaven	304
Circa 1725: De vrijheidsliefde van een Khoikhoi	308
Circa 1725: Walvisjagers bij Groenland	310
1725: Dominee Valentijn over de penisbelletjes	312
1727: Pieter Vuyst met tropenkolder in Colombo	313
1740: De Chinezenmoord in Batavia	314
1741-1743: De oorlog met de Chinezen op Java	321
1742-1769: Twee Friese broers over de Nederlanders op Java	322
1745: De Amfioen-Sociëteit	325

6 OPIUM EN SUIKER, VERSLAAFDEN EN SLAVEN: 1740-1804	331
1738: De ondergang van het slavenschip Leusden	331
Circa 1740: De dominees Capitein en Kals over de slavernij	332
1757: Bengalen verloren aan de Engelsen	341
1765: Het vergulde kanon van Sri Lanka	345
1778: Twist om vrouwen in Pontianak	346
1759: Candide in Suriname	348
Circa 1775: De oorlogen met de Marrons in Suriname	354
1783: Door mishandeling gedwongen tot munitie	360
1785: Koloniale menskunde	362
1785: Een nieuwe telling van de Nederlandse mensenhandel	363
1795: Slavenopstand op Curaçao	367
1798: Jan van der Kemp, zendeling in Zuid-Afrika	369
1800: <i>Kraspoekol</i> door Willem en Dirk van Hogendorp	372
1806: Jacob Haafner, de 'vergeten' antikoloniaal	378

7 EERSTE ONDERKONINGEN IN OOST-INDIË: 1810-1840	385
1810: Daendels en de Grote Postweg	385
1814: Het einde van de wettige Nederlandse mensenhandel	391
1815-1817: Daendels in Elmina	392
1817: Matulesi en de opstand op Saparoea	394

1819: Javaanse godenbeelden voor Leiden	396
1822: 'Geschreven buit' uit Palembang	398
1824: Oprichting van de Nederlandsche Handel-Maatschappij	399
1825-1830: De Java-oorlog en het opiumfortuin van de koning	400
1837: Nederlands slavernijverleden in de West	405
1836-1872: Soldaten voor Oost-Indië gekocht in Ghana	409
1840: Olivier, tegen de apartheid in Oost-Indië	413

8 NIEUWE ONDERWERPINGEN AAN DE BESCHAVING: 1841-1885 417

1841: Het begin van de 'Afronding' van Nederlandsch-Indië	417
1842: Een nestbevuiler in de West	418
1849: Slaven en vrijen onder de Nederlandse wet	421
1849: De Derde Expeditie naar Bali	425
1856: Theevisite in Suriname	430
1850: Courtisanes en kooplieden op Deshima	436
1859: Expeditie naar Bone, Zuid-Celebes (Sulawesi)	438
1860: Multatuli, Eduard Douwes Dekker en <i>Max Havelaar</i>	438
1862: Sicco Roorda en 'Sentots Vloekzang'	446
1863: <i>Este joeri keti broko</i> , de opheffing van de slavernij	451
1848-1866: Opiumbaten in Oost-Indië	456
1859-1862: Diamant van Borneo	457
Circa 1870: Een jager en zijn vrouw uit Tshokwe, Angola	458
1873: Contractarbeiders uit Brits-India in Suriname	460
1876-1879: Generaal 'Eenoog' Van der Heijden in Atjeh	461
1883: Surinamers en Javanen tentoongesteld in Amsterdam	462
1885: Caraïbische oudheden in Leiden	467

9 DE 'ETHISCHE' KOERS EN HET REPETEERGEWEER: 1888-1915 469

1888: De boerenopstand in Bantam	469
1889: Pax Neerlandica in Atjeh	470
1890: Het tinonderzoek op Midden-Flores	481
1894: De eerste staatsopiumfabriek in Batavia	483
1894: De verovering van Lombok	486
1894: De schatten van Lombok	501
1894: Het vijfschots-repeteergeweer en de Ereschuld	512
1902: Koelies en opzichters op Sumatra	519
1904-1909: J.B. van Heutsz, pacificator van Oost-Indië	523

1904: Oorlogsbuit uit de Gajo-vallei in Leiden	525
Circa 1905: Indische beren, soldaten en <i>slonsies</i>	529
1900: Hooggeëerd publiek! Komt dit zien!	539
1906: De verovering van Bali	542
1908: Het snelvuurgeweer in de Buitengewesten	577
1910-1912: Tirto, de eerste Indonesische journalist	584
1912: Douwes Dekker, Nederlandstalig Indonesisch nationalist	587

IO INTERBELLUM: 1915-1942 **593**

Circa 1915: Opiumregie in vol bedrijf	593
Circa 1920: H.F. Tillema en de fotografie van tempo doeloe	606
1920-1939: Javanen in Suriname	621
1924-1935: Monumenten voor generaal Van Heutz	624
1926: Koloniale propaganda op het Tropenmuseum	631
1926: De goede Europeaan, Petrus Donders in Suriname	638
1927: Boven-Digoel, ballingsoord tussen de Papoea's	640
1933: Onlusten in Paramaribo	649
1939: Seksuele zeden en een schandaal in Oost-Indië	651

II DE LAATSTE GROTE KOLONIALE OORLOG: 1942-1949 **655**

1942: De ondergang van de Van Imhoff	655
1945: Heropbouw van Nederlandse legers in Indonesië	658
1946: Poepoetan Marga op Bali	659
1945-1949: Regeringsvoorlichting en Van Randwijks tegenstem	663
1946-1947: Kapitein Westerling op Sulawesi	665
1947: Massadoding in Rawagede, West-Java	668
1947-1949: Nederlandse opium voor Indonesia Merdeka	670
1948: De Nederlander die voor Indonesië vocht	672

12 KOLONIALE GESCHIEDVERTELLING: 1945-HEDEN **677**

1945: Europese en Aziatische 'troostmeisjes'	677
1945-1958: De vervolging van de Indië-dienstweigeraars	679
1948: Het geheim van het Nationaal Monument op de Dam	682
1969: Militaire excessen en oorlogsmisdaden	690
1986: KNIL-kameraden: op de plaats rust!	694
1987: Multatuli's standbeeld en Loe de Jongs monument	698

1988: De islam in Nederland	701
1998: De Grote Vaderlander toont het bloed aan zijn handen	702
2000: 400 jaar Japans-Nederlandse betrekkingen	704
2000: Keti Koti in Nederland	706
2002: Het Nationaal Slavernijmonument onthuld	707
2002: Een dagje uit naar de VOC-geschiedenis	709
2004: Het slavernijverleden van het Mauritshuis	716
2006: Honderd jaar na de Nederlandse verovering van Bali	720
2010: De verdwijning van het koloniale verleden	724
2015: De actualiteit van het koloniale verleden	729